

45
LISINSKI
1973-2018
ZA SVA VREMENA

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
18/19

LITAVSKI KOMORNI
ORKESTAR

SERGEJ KRYLOV

dirigent i umjetničko vodstvo

Subota, 13. travnja 2019. u 19.30
Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog

Petar Iljič Čajkovski

Serenada u C-duru za gudače, op. 48

Pezzo in forma di sonatina: Andante non troppo — Allegro moderato

Valse: Moderato — Tempo di valse

Élégie: Larghetto elegiaco

Finale (Tema russo): Andante — Allegro con spirito

* * *

Pablo de Sarasate

Andaluzijska romanca iz Španjolskih plesova, op. 22

(obrada: Aleksej Strelnjikov)

Pablo de Sarasate

Introdukcija i Tarantella, op. 43

Camille Saint-Saëns

Introdukcija i Rondo capriccioso u a-molu, op. 28

Pablo de Sarasate

Carmen fantazija na teme iz opere Carmen, op. 25

Nakon koncerta s umjetnicima razgovara Gordana Krpan.

SERGEJ KRYLOV

Jedan od najzanimljivijih violinista današnjice, **Sergej Krylov**, poznat je po virtuoznim, energičnim izvedbama i ljepoti tona te iznimno širokom repertoaru koji izvodi diljem svijeta.

Rođen u Moskvi u obitelji glazbenika, violinu je počeo učiti u dobi od pet godina pri Moskovskoj središnjoj glazbenoj školi. Kad mu je bilo 19 godina, obitelj se preselila u Cremonu, gdje je školovanje nastavio u razredu Salvatorea Accarda. Pozornost međunarodne javnosti privukao je pobjedom na Natjecanju *Rodolfo Lipizer* u Goriziji 1989., a vrata međunarodne karijere otvorile su mu pobjede na natjecanjima *Antonio Stradivari* u Cremoni 1998. i *Fritz Kreisler* u Beču 2000. godine. Suradivao je s mnogim uglednim umjetnicima, a uvijek ističe velik utjecaj koji je na njegov umjetnički razvoj ostavilo prijateljstvo s Mstislavom Rostropovičem. Tijekom proteklog desetljeća nastupao je s vodećim svjetskim dirigentima, među kojima su Mihail Pletnjev, Dmitrij Kitajenko, Valerij Gergijev, Vladimir Jurovski, Andrej Borejko, Fabio Luisi, Omer Meir Wellber, Jurij Temirkanov, Vladimir Aškenazi, Asher Fisch, Vasilij Petrenko, Nicola Luisotti, Saulius Sondeckis, Zoltán Kocsis i Jurij Bašmet. Redoviti je gost vodećih svjetskih orkestara, među kojima su Filharmonija iz St. Peterburga, Londonska filharmonija, Ruski nacionalni orkestar, Filharmonijski orkestar milanske Scale, Orkestar Akademije Santa Cecilia, Filharmonija Francuskoga radija, Filharmonije iz Helsinkija i Kopenhagena, Simfonijski orkestar ORF-a, Budimpeštanski festivalski orkestar, Simfonijski orkestar iz Tokija, Dresdenska državna kapela i mnogi drugi. Važan dio njegove karijere čine izvedbe komorne glazbe u kojima surađuje s vrhunskim glazbenicima kao što su Denis Matsuev, Jurij Bašmet, Itamar Golan, Nikolaj Luganski, Boris Berezovski, Lilya Zilberstein, Aleksandar Madžar, Bruno Canino, Stefania Mormone, Maksim Risanov, Nobuko Imai, Gudački kvartet Belcea, Elina Garanča i drugi. Kao glazbeni ravnatelj Litavskog komornog orkestra od 2008., Sergej Krylov često se pojavljuje u dvostrukoj ulozi, kao solist i kao dirigent, u širokom repertoaru od baroka do suvremene glazbe. Ove sezone Krylov nastupa diljem svijeta kao solist u *Prvom koncertu za violinu i orkestar* Nicolóa Paganinija (uz Filharmoniju iz St. Peterburga i Charlesa Dutoita te Simfonijski orkestar iz Charlotte i Roberta Abbada), *Prvom koncertu za violinu i orkestar* Sergeja Prokofjeva (uz Simfonijski orkestar grada Birminghama i Stanislava Kočanovskog, Katarsku filharmoniju i Dmitrija Kitajenka) te *Koncertu za violinu i orkestar* Petra Iljiča Čajkovskog, koji je u prosincu prošle godine izveo i u Zagrebu uz Simfonijski orkestar HRT-a i Enrica Dinda. Uz rane snimke za etikete Melodiya i EMI, diskografija Sergeja Krylova uključuje i dva novija izdanja za diskografsku kuću Deutsche Grammophon: *Četiri godišnja doba A. Vivaldija* uz Litavski komorni orkestar te *24 capriccia* Nicolóa Paganinija. Prošle sezone Krylov je premijerno izveo *Koncert za violinu i orkestar* Ezija Bossa uz Filharmoniju Fenice, a snimka je objavljena u produkciji diskografske kuće Sony Classical. Snimku *Koncerta za violinu* *Metamorfoze* Krylov je ostvario u sklopu projekta snimanja cjelokupnog opusa velikog poljskog skladatelja Krzysztofa Pendereckog.

LITAVSKI KOMORNI ORKESTAR

6

Litavski komorni orkestar utemeljio je godine 1960. prof. Saulius Sondeckis, koji je kao umjetnički ravnatelj i šef-dirigent vodio Orkestar do 2004. godine. Prvi koncert održali su 30. listopada 1960. i ubrzo su se potvrdili kao jedan od najboljih litavskih orkestara prisutnih na međunarodnoj glazbenoj sceni.

Litavski komorni orkestar bio je prvi litavski orkestar koji je dobio službeno odobrenje za gostovanje izvan Sovjetskog Saveza, pa su 1966. održali dva koncerta u tadašnjoj Demokratskoj Republici Njemačkoj. Intenzivniji proboj u svijet ostvarili su desetljeće poslije, uspješnim sudjelovanjem na Festivalu *Echternach* u Luxemburgu. Uslijedili su mnogobrojni nastupi u poznatim koncertnim dvoranama

i na uglednim festivalima diljem svijeta. Uz česte europske turneje, gostovali su na Kubi, u obje Amerike, Egiptu, Južnoafričkoj Republici, Ujedinjenim Arapskim Emiratom, Australiji, Kini te šest puta u Japanu. Na Festivalu *Echternach* nastupili su čak sedam puta pa su za izniman doprinos nagrađeni medaljom *Veliki lav*. Više su puta nastupili u dvorani Berlinske filharmonije, bečkom Musikvereinu, Royal Festival Hallu u Londonu, dvorani Akademije Santa Cecilia u Rimu, amsterdamskom Concertgebouwu, Salle Pleyel u Parizu i leipziškom Gewandhausu. Bili su i gosti Salzburškog festivala i festivala u Schleswig-Holsteinu, a redovito muziciraju i na festivalima Bachwoche Ansbach, Prosinačke noći Svjatoslava Richtera, Festivalu *Rheingau*, Festivalu Ive Pogorelića, Festivalu *Menuhin* u Gstaadu te na festivalima u Lucerneu, Berlinu, Ludwigsburgu i mnogim drugima.

Među uglednim dirigentima koji su stajali za pultom toga gudačkog orkestra posebno mjesto pripada sir Yehudiju Menuhinu koji je od prve probe, održane u Španjolskoj 1992., do svoje smrti 1999. 60 puta vodio izvedbe na godišnjim turnejama Orkestra od Bergena do Kaira. Neke od tih izvedbi zabilježene su na kompaktnim pločama,

7

primjerice Händelov oratorij *Mesija*, Haydnov oratorij *Stvaranje* te Schubertove mise, sve za diskografsku kuću Apex. Mnogobrojni ugledni solisti nastupili su uz Litavski komorni orkestar, primjerice violinisti Gidon Kremer, Tatjana Grindenko, Igor Ojstrah, Sergej Stadler, Oleg Kagan, Vladimir Spivakov, Gil Shaham, Daniel Hope, Julian Rachlin, Vadim Rjepin, Saša Roždestvenski, Sarah Chang, Tamaki Kawakubo, Arabella Steinbacher i Janine Jansen; violisti Jurij Bašmet i Maksim Risanov; violončelisti Mstislav Rostropovič, Natalia Gutman, Natalia Šahovska, Karine Georgian, David Geringas, Mark Drobinsky, Mischa Maisky, Aleksander Knjazev, Danjulo Ishizaka i Denis Šapovalov; pijanisti Justus Frantz, Jevgenij Kisin, Tatjana Nikolajeva, Elisso Virsaladze, Aleksej Ljubimov, Dmitri Baškirov, Vladimir Krajnev, Sergej Babajan, Barry Douglas, Denis Matsuyev i Aleksej Volodin; trubači Timofej Dokšizer, Guy Touvron, Reinhold Friedrich, Gábor Boldoczki i Sergej Nakarjakov; flautisti Aurèle Nicolet, Jean-Pierre Rampal i Camilla Hoitenga; oboist Aleksej Ogrintčuk, pjevači José van Dam, Elena Obrascova i Virgilijus Noreika te mnogi drugi. Tijekom godina Litavski komorni orkestar ostvario je više od stotinu snimki različitog repertoara, uz poseban afinitet prema izvedbama djela J. S. Bacha i W. A. Mozarta. Njemačka turneja održana 2000./2001. godine s legendarnim britanskim glumcem i recitatorom sir Peterom Ustinovim, pod ravnanjem Karla Antona Rickenbachera, rezultirala je jedinstvenom snimkom Beethovenove baletne glazbe *Prometejeva stvorenja*, ostvarenom za diskografsku kuću RCA Red Seal. Višestruka suradnja s mladim ruskim trubačem Sergejom Nakarjakovim okrunjena je CD izdanjem *Echoes from the past* (Odjeci prošlosti) koje donosi transkripcije koncerata Hummela, Mozarta, Webera i Saint-Saënsa (Teldec Classics 2002.).

Uz majstorska ostvarenja iz vremena glazbenog baroka i bečke klasičke, Orkestar u svoje koncertne programe često uključuje nova djela te aktivno promiče litavsku glazbu. Do sada su izveli više od 200 skladbi uglednih litavskih autora, kao što su Mikalojus Konstantinas Čiurlionis, Balys Dvarionas, Stasys Vainiūnas, Eduardas Balsys, Julius Juzeliūnas, Teisutis Makačinas, Vytautas Barkauskas, Jonas Tamulionis, Arvydas Malcys, Algirdas Martinaitis, Mindaugas Urbaitis, Raminta Šerkšnytė i Justė Janulytė. Ostvarili su i brojne svjetske premijere djela međunarodno priznatih skladatelja, među kojima izdvajamo Rodiona Ščedrina, Edisona Denisova, Sergeja Slonimskog, Sofiju Gubaidulinu, Giju Kancheliju, Alfreda Schnittkea, Arva Pārta i Pēterisa Vaska. Neki od njih nova su djela pisali upravo za LKO i njemu ih posvetili. Ravnatelj Orkestra je Egidijus Mikšys, a violinist Sergej Krylov umjetnički je ravnatelj i dirigent od prosinca 2008. godine. O Orkestru je Krylov među inim rekao: „LKO je poput glazbala iznimne kvalitete – ima osobit zvuk i tradiciju izvedbe. Smatram ga jednim od vodećih ansambala te vrste. Nema mnogo orkestara u Europi koji se mogu pohvaliti tako slavnom i dugom poviješću... Zahtijevam od Orkestra ono što očekujem i od sebe: dosegnuti najbolju moguću zvučnu i tehničku kvalitetu izvedbe, biti neprestano uključen u proces traganja za novim pristupom interpretaciji.“ Ambiciozni planovi Sergeja Krylova potiču članove Orkestra na nove kreativne izazove.

Mnoge skladbe **Petra Iljiča Čajkovskog** (1840. – 1893.) među najpoznatijim su djelima u cjelokupnoj povijesti klasične glazbe. Ljepota i snaga njegova izraza počiva ponajprije na nepresušnoj melodijskoj invenciji i dubokoj osjećajnosti. Nepogrešivo je glazbom izražavao najrazličitije ljudske osjećaje i genijalnom uvjerljivošću iskazivao duboke i skrivene psihološke procese. Glazba je govor njegove duše razumljiv publici diljem svijeta. Čajkovski je bio nestalan i nemiran, bolesno osjetljiv. Rijetko se osjećao sretnim, a često razočaranim. Čeznuo je za unutarnjim mirom i čini se da je sam proces skladanja bio najbliži toj neispunjenoj težnji. U svojim pismima Čajkovski uvijek iznova spominje potrebu za skladanjem: „Kao kakav medvjed u svojoj špilji, izjedam samoga sebe i svoje skladbe, koje nikad ne prestaju zvučati u mojoj glavi... Ja nisam ni za što osim za glazbu... Moram se požuriti, požuriti se; bojim se da ću umrijeti sa svom svojom glazbom u sebi... Komponiranje je za mene neka vrsta glazbene ispovijedi duše.“ U svojem je opusu Čajkovski objedinio zapadnoeuropsko glazbeno nasljeđe s duhom i značajkama ruske glazbe. Na njegov su glazbeni izraz utjecali europski romantičari – primjerice Schumann, Chopin, Bizet i Massenet, ali i ruski skladatelji, poput Glinke ili Dargomižskog. Nije volio monumentalnost Wagnerovih opera, no Wagnerov orkestar i sustav lajtmotiva utjecao je na njegovo stvaralaštvo, poglavito na instrumentaciju opere *Pikova dama*. Čajkovski je dobro poznao Beethovenov opus, a od svih skladatelja najviše je cijenio Mozarta. U bogatoj umjetničkoj ostavštini Čajkovskoga nalaze se djela s mnogih glazbenih područja: opere, baleti, simfonije, koncerti, suite, glasovirske i komorne skladbe, pjesme. Svakoj od tih skupina podario

je neko vrhunsko ostvarenje. Bio je prvi veliki ruski majstor simfonije, koncerta i komorne glazbe. U doba svojega skladateljskog sazrijevanja Čajkovski je često bio smatran reakcionarnim skladateljem, suviše okrenutim Zapadu, a premalo ruskoj glazbi. Školovao se kod Antona Rubinsteina – utemeljitelja prvoga ruskog glazbenog konzervatorija u St. Peterburgu, pijanista, skladatelja i dirigenta koji je nastupao diljem Europe, čiji su skladateljski uzori bili Mendelssohn i Liszt, koji je u Rusiju donio europske metode glazbenog obrazovanja i upozorio na važnost temeljitog svladavanja kompozicijske tehnike na primjerima europskoga glazbenog naslijeđa. Njegov brat Nikolaj Rubinstein osnovao je Moskovski konzervatorij – upravo onaj na kojem je Čajkovski predavao od 1866. do 1877. godine. Istodobno je u St. Peterburgu jačala struja nacionalno orijentiranih skladatelja, revolucionarna „skupina petorice“ ili „Moćna gomilica“ kojoj su pripadali Balakirjev, Kjuj, Musorgski, Borodin i Rimski-Korsakov. Oni su htjeli stvoriti rusku glazbu, na ruskom jeziku, bez francuskih riječi u pjesmama ili talijanskih libreta u operama. Čajkovskog su smatrali nedovoljno modernim. Nepovjerenje je bilo obostrano – u očima Čajkovskoga „petorica“ su bila ne samo opasni rušitelji postojećih vrednota, nego i diletanti koji su se poigrali ozbiljnom umjetnošću. S vremenom su Čajkovski i „petorica“ izgradili skladan odnos pun poštovanja, no nisu se upuštali u kompromise i svatko je ostao dosljedan vlastitim glazbenim nazorima. Materijalno neovisan život posvećen skladanju Čajkovskom je omogućila stalna novčana pomoć imućne ljubiteljice glazbe Nadežde von Meck. Prema njezinoj izričitoj želji, nikad se nisu upoznali, a komunicirali su putem pisama. Ta je korespondencija iznimno vrijedan izvor podataka o skladateljevoj osobnosti, radu i razmišljanjima. Zahvaljujući toj potpori Čajkovski je, nakon napuštanja mjesta predavača na Moskovskom konzervatoriju, zimse mjesece provodio u Italiji, Francuskoj, Njemačkoj ili Austriji, a ljetne u Rusiji. Posljednjih pet godina života često je javno nastupao kao dirigent vlastitih djela. Njegova europska turneja 1888./1889. obuhvatila je velika glazbena središta: Prag, Berlin, Leipzig, Genevu, Pariz i London, a središnja skladba na koncertnim programima bila je upravo *Serenada za gudače*. Godine 1891. Čajkovski je gostovao u Sjevernoj Americi. Umro je iznenada, ujesen 1893., na vrhuncu slave, cijenjen u Europi i Americi, u još i danas nerazjašnjenim okolnostima.

Serenadu u C-duru za gudače, op. 48 skladao je Čajkovski 1880. godine. Nadeždi von Meck pisao je 21. rujna: „Kako su uvijek nepostojane sve moje nakane da jednom posvetim dulje vrijeme svojem oporavku. Jedva što sam se unatrag nekoliko dana počeo predavati dokolici, kad me obuzeo neki neodređen osjećaj čežnje, čak prave nevoljkosti. Nisam više mogao uredno spavati, trpio sam od umora i slabosti. Danas nisam više mogao to izdržati pa sam se malo pozabavio pripremnim nacrtima za buduću simfoniju. I gle! Smjesta sam bio zdrav i bodar i miran. Pokazuje se da ja ne mogu živjeti ni dva dana bez posla, izuzevši dane provedene na putovanju... Zanosim se namjerom da napišem simfoniju ili gudački kvartet. Ne znam još što će iz toga nastati.“ Bio je to početak *Serenade za gudače*. Mjesec dana poslije, 22. listopada 1880. Čajkovski je ponovno pisao Nadeždi von Meck: „Moći ćete zamisliti, draga

prijateljice, da mi je Muza u posljednje vrijeme bila vrlo naklonjena, kad Vam kažem da sam vrlo brzo dovršio dvije velike skladbe: *Svečanu uvertiru* i četverostavačnu *Serenadu za gudački orkestar*. *Uvertira* će biti vrlo bučna. Skladao sam je bez puno entuzijazma pa nema veliku umjetničku vrijednost. *Serenadu* sam, naprotiv, skladao vođen unutarnjim impulsom; duboko sam je osjećao i usudujem se nadati se da to djelo nije bez umjetničkih kvaliteta.“ *Serenada* je jedan od najljepših *hommagea* skladateljevu idolu Mozartu. Naslov i struktura djela upućuju na uzore baštinjene iz bečke klasike, no zvukovnost je obogaćena melodikom skladateljeva romantičnog doba. Prvi je stavak u sonatnoj formi uz polagani uvod koji donosi prekrasnu, široko zasnovanu homofonu melodiju, čijim ponavljanjem u završnici djela Čajkovski majstorski ostvaruje zaokruženost forme. Drugi je stavak plesni – u Mozartovo doba bio bi to Menuet, no kod Čajkovskog je riječ o elegantnom, pomno osmišljenom i virtuozno oblikovanom valceru. Treći stavak, Elegija, po svojoj je dubokoj osjećajnosti tipičan za Čajkovskog i jedan je od njegovih najljepših lirskih stavaka. Četvrti donosi citate dviju ruskih narodnih melodija (iz zbirke *50 ruskih narodnih pjesama* koje je Čajkovski obradio potkraj 1860-ih godina). Rastući intenzitet tempa, ritma i uzbuđenja pred sam kraj prekinut je ponavljanjem polagane uvodne teme, pa brza završnica koja slijedi djeluje još efektnije. Skladatelj je djelo obradio i za klavir četveroručno. *Serenada* je prvi put izvedena na privatnom koncertu na Moskovskom konzervatoriju u studenome 1880., a prva javna izvedba bila je u St. Peterburgu u listopadu 1881. godine. Po svojim glazbenim kvalitetama *Serenada* je pravi glazbeni portret Čajkovskoga, satkan od duboko izražajnih melodija stopljenih s intimnim lirizmom – portret koji već nebrojeno puta, uvijek iznova tražen, obilazi svijet.

Pabla de Sarasatea (1844. – 1908.) često nazivaju jednim od najvećih violinista svih vremena, virtuozom koji je svojim sviranjem osvojio svijet te stekao golemu popularnost i bogatstvo. Uz sviračku spretnost, savršenu tehniku lijeve i desne ruke, ono što nekog violinista čini uistinu posebnim jest kvaliteta tona. Oni koji su ga imali prilike čuti, opisuju ton Španjolca Pabla de Sarasatea kao „čistu magiju“. Godine 1904., u dobi od 60 godina, Sarasate je ostvario desetak fonografskih snimki vlastitih djela i skladbi Johanna Sebastiana Bacha. Iako se radi o snimkama iz vremena prvih tonskih zapisa, s više šuma nego što smo danas navikli čuti, one su nedvojbeno potvrda zadivljujućega umijeća, posebne kvalitete i topline tona tada već iskusnog violinista koji je iza sebe imao gotovo pola stoljeća karijere. Takav ton lako ćete zapamtiti i prepoznati, a Sarasateovi su suvremenici toga bili vrlo svjesni.

Uspoređujući ton velikih violinističkih virtuozna 19. stoljeća – Sarasatea, Nicolóa Paganinija i Josepha Joachima, kritičari su isticali Paganinijevo tehničko majstorstvo i snažnu emotivnost, Joachimov intelektualizam i duboki uvid u glazbeno djelo te Sarasateovu eleganciju, preciznost i lakoću.

Pablo de Sarasate rođen je u španjolskome gradu Pamploni i vrlo je rano pokazao iznimnu glazbenu nadarenost. Violinu je počeo učiti s pet godina, a s osam je održao prvi koncert i nastavio školovanje u Madridu. U dobi od 12 godina počeo je studij na Pariškom konzervatoriju – violinu je učio kod Jean-Delphinea Alarda, a kompoziciju kod Napoléona Henrija Rebera. Studij je završio osvajanjem Godišnje nagrade Konzervatorija i tada je počela jedna od najvećih i najuspješnijih glazbenih karijera u povijesti. Počevši od godine 1859., Sarasate je puna tri desetljeća, uz povremene kraće prekide, proveo na turnejama. Bio je zvijezda u Sjevernoj i Južnoj Americi, u Africi i na Bliskom istoku, svirao je u većini europskih zemalja (godine 1877. gostovao je i u Zagrebu), a njegovi biografi navode da je postao iznimno popularan čak i u Njemačkoj i Austriji – zemljama velike glazbene tradicije koje je nemoguće osvojiti ispraznim virtuozištvom. O tome koliko je snažan dojam ostavljao na svoje suvremenike svjedoči i impozantan popis skladatelja koji su Sarasateu posvetili svoja djela. Uz Camillea Saint-Saënsa koji mu je posvetio tri skladbe (među kojima i *Introdukciju* i *Rondo capriccioso*), to su Éduard Lalo (*Španjolska simfonija*), Max Bruch (*Drugi koncert za violinu i orkestar* i *Škotska fantazija*), Henryk Wieniawski (*Drugi koncert za violinu i orkestar*), Alexander Mackenzie (*Suita Pibroch*), Dvořák (*Mazurek*), Joseph Joachim (*Varijacije za violinu i orkestar*). Većina navedenih djela i danas čini okosnicu repertoara koncertnih violinista diljem svijeta. Sarasate je bio i predani komorni glazbenik te jedan od prvih interpretata Brahmsovih gudačkih kvarteta (iako Brahmsov *Koncert za violinu i orkestar* nije imao na repertoaru). Sarasate je posjedovao dvije Stradivarijeve violine. Poslije smrti jednu je ostavio Pariškom, a drugu Madridskom konzervatoriju. Nikad se nije ženio i nije imao nasljednika. Svoju je imovinu ostavio rodnom gradu Pamploni, gdje je osnovan Sarasateov muzej.

Na svojim je koncertima Sarasate izvodio atraktivna virtuozna violinistička djela, no u kasnijoj dobi koncert bi najčešće počinjao Bachovom ili Mozartovom skladbom. Poput mnogih virtuozna svojega

vremena, sam je pisao skladbe koje je izvodio. Ostavio je opus od 57 djela čije su osnovne karakteristike iznimna virtuoznost, salonska elegancija te odjeci narodnog stvaralaštva iz raznih dijelova Europe, posebice iz njegove rodne Španjolske. Većina Sarasateovih skladbi danas se ne izvodi, no nekoliko ih je postalo standardnim dijelom violinističkog repertoara. Među njima su *Španjolski plesovi* te *Carmen fantazija*.

Između 1878. i 1882. godine Sarasate je u četiri sveska objavio osam *Španjolskih plesova* za violinu i glasovir. *Andaluzijska romanca* prvi je od dva plesa u drugom svesku *Španjolskih plesova*, objavljena kao opus 22, odnosno treći španjolski ples od ukupno osam. Skladana je godine 1879. i počiva na dvije teme folklorne provenijencije koje se razvijaju nad odlučnom ritamskom pratnjom. Poslije pjevnog početka, skladba postupno raste u zvuku, tempu i emotivnoj tenziji; vrhunac ostvaruje u središnjem dijelu, a onda kraj ponovno donosi smirenje. Pratnja je jednolična i ne odveć zanimljiva, pa ukupan dojam djela ovisi isključivo o umijeću solista da toplo i uvjerljivo, u pravom tempu, s puno šarma i ukusa interpretira zavodljivo pjevine Sarasateove melodije.

Carmen fantazija, op. 25 jedno je od najpopularnijih i najčešće izvođenih Sarasateovih djela. Temelji se na temama iz opere *Carmen* Georgea Bizeta, francuskog skladatelja koji nikad nije posjetio Španjolsku, ali je glazbom nepogrešivo oslikao duh španjolskoga podneblja. Bizet je operu skladao u posljednjoj godini života, 1875., i umro je ne sluteći golem uspjeh koji je djelo ostvarilo. Poslije Bizetove smrti, Ernest Guiraud oblikovao je dvije orkestralne suite prema glazbi iz opere, a Pablo de Sarasate bio je prvi skladatelj koji je 1882. upotrijebio teme iz opere kao potku novoga glazbenog djela, isprva za violinu i glasovir, a godinu dana nakon toga za violinu i orkestar. Poslije su to među inima učinili Ferruccio Busoni, Rodion Ščedrin i Franz Waxman. Sarasateova *Fantazija* ima pet stavaka koji se izvode u neprekidnom slijedu i svaki se temelji na karakterističnoj temi iz opere. U prvom stavku to je Aragonski ples iz uvoda četvrtom činu opere (*Allegro moderato*), zatim Habanera iz prvog čina (*Moderato*), slijedi melodija koju Carmen pjeva Zunigi u prvom činu *Tra la la... Coupe-moi, brûle-moi (Lento assai)*, Seguidilla iz prvog čina (*Allegro moderato*) i na kraju tema s početka drugog čina, kad Carmen i njezine prijateljice zabavljaju Zunigu i ostale vojnike (*Moderato*). Solistička dionica iznimno je zahtjevna i uključuje sve poznate vrste violinističke tehnike – *glissanda*, *flageolette*, *pizzicata*, paralelne terce, brza *arpeggia*, pasaže i trilere. Svi ti virtuozni elementi trebali bi se izvesti s lakoćom i šarmom, da ne bi zasjenili ljepotu strastvenih španjolskih melodija.

Godine 1898. i 1899. Sarasate je skladao nekoliko novih plesnih djela salonskog ugođaja. Među njima je **Introdukcija i Tarantella op. 43**, najpopularniji među njegovim plesovima koji nisu španjolske provenijencije (*tarantella* je brz i živahan pučki ples iz južne Italije). Djelo je posvetio prijatelju, španjolskom pijanistu i skladatelju Ferminu Toledu. Skladba sadrži dva oprečna dijela – polagan, melodiozan uvod čeznutljivog i melankoličnog ugođaja, te brzu i briljantnu *tarantellu*, pomalo divlju u svojem frenetičnom gibanju i energičnom naletu brzih pasaža. Sarasate je ostvario inačicu za violinu uz glasovirsku i orkestralnu pratnju.

Predstavnik neoklasicizma u francuskoj glazbi s prijelaza 19. na 20. stoljeće, **Camille Saint-Saëns** (1835. – 1921.) bio je iznimno svestran umjetnik – izvrstan orguljaš, pijanist, dirigent i pedagog. Uz to je bio i pisac drama, eseja i studija s područja glazbene umjetnosti, autor nekoliko zbirki pjesama te filozofskih rasprava. Osim glazbe i književnosti, bavio se astronomijom, filozofijom i slikarstvom (naslikao je nekoliko akvarela). Sa samo jedanaest godina u rodnom je Parizu javno nastupao, izvodeći zahtjevna djela glasovirske literature. Rano je počeo i skladati. Na Pariškom konzervatoriju studirao je orgulje u razredu François Benoista. Godine 1871. postao je predsjednik novoosnovanog društva *Société nationale de la musique*, koje nazivaju „kolijevkom i svetištem francuske umjetnosti“ zbog velike potpore koju je Društvo davalo mladim glazbenicima i izvedbama novih djela. Često se ističe da je kroz Društvo prošlo sve što je vrijedilo u francuskoj glazbi od godine 1870. nadalje. Usporedno s ugledom Društva, rastao je i ugled njegova predsjednika i suosnivača. Godine 1892., obnovljenom izvedbom opere *Samson i Dalila* Saint-Saëns je postao poznat izvan granica Francuske. Bio je strastveni putnik. Putovao je poslovno i privatno, a tijekom iznimno duge umjetničke karijere proputovao je gotovo cijeli svijet. U poznim je godinama naizmjenice živio u Francuskoj i sjevernoj Africi, gdje je i umro (u Alžiru). O svojoj je glazbenoj estetici Saint-Saëns jednom prigodom rekao: „Zapravo, ni Bach, ni Beethoven, ni Wagner nisu oni koje volim; to je umjetnost sama. Ja sam eklektik.“ Njegova duhovita i vedra djela obogatila su francusku umjetnost smislom za fantastično, kapriciozno,

egzotično. Napisao je dvanaest opera, nekoliko oratorija i niz duhovnih skladbi, ali u središtu njegova skladateljskog zanimanja bila je ponajprije instrumentalna glazba. Bio je nastavljatelj klasične tradicije simfonijske i komorne glazbe, koja je u prvoj polovici 19. stoljeća u Francuskoj gotovo zanemarena. Uspoređujući sebe i Bizeta, Saint-Saëns je rekao: „Mi smo težili različitim ciljevima. On je prije svega tražio strast i život, a ja čistoću stila i savršenstvo forme.“ Među suvremenima Saint-Saëns je najviše cijenio Berlioz i Liszta (upravo je Liszt 1877. u Weimaru ravnao praizvedbom opere *Samson i Dalila*). Po uzoru na Liszta, Saint-Saëns je skladao četiri programne simfonijske pjesme, od kojih je najpoznatija *Danse macabre (Mrtvački ples)*. Ostavio je mnogo djela, no tek se manji dio zadržao na koncertnim rasporedima. Uz već spomenuta, među njima su *Prvi koncert za violončelo i orkestar* (1872.), *Treći (posljednji) koncert za violinu i orkestar* (1880.), *Treća* od ukupno pet simfonija s podnaslovom *Orguljska* (1886.) i *Karneval životinja* (1886.). Saint-Saëns je samo pet godina djelovao kao profesor glasovira na École de Musique Classique et Religieuse u Parizu. Nepovjerenje starijih kolega izazivao je svojom strašću prema suvremenoj glazbi, posebice prema djelima Schumanna, Liszta i Wagnera, koja je predstavljao studentima. Jedan od njih bio je Gabriel Fauré, koji je napisao: „Nakon što bi sat prošao, sjeo bi za glasovir i predstavio nam jedno od djela suvremenih majstora koji nisu bili dio rigorozno klasičnog programa našeg studija i o kojima se gotovo ništa nije znalo... Bilo mi je tada 15 ili 16 godina i od tog vremena potječe moja gotovo sinovska privrženost, beskrajno divljenje i trajna zahvalnost koju prema njemu (Saint-Saënsu) osjećam cijeli život.“ Osjećaj dubokog poštovanja prema Saint-Saënsu Fauré je prenio i na svojega učenika Mauricea Ravela. U lipnju 1893., s Maxom Bruchom i Petrom Iljičem Čajkovskim, Saint-Saëns je gostovao na Sveučilištu u Cambridgeu, gdje su sva trojica primila počasni doktorat. Saint-Saëns je bio jedan od prvih glazbenika koji su ostvarili tonski zapis. Godine 1904. londonska tvrtka Gramophone Company poslala je svojega producenta u Pariz da snimi ariju iz opere *Samson i Dalila* u izvedbi mezzosopranistice Meyriane Héglon i skladatelja za glasovinom, kao i nekoliko Saint-Saënsovih glasovirskih djela. Jedna od najpoznatijih i najizvođenijih Saint-Saënsovih skladbi jest **Introdukcija i Rondo capriccioso, op. 28** dovršena godine 1863. (objavljena 1870.), izvorno zamišljena kao finale *Prvog koncerta za violinu i orkestar*, ali je prerasla u samostalno djelo. Nastanak skladbe vezan je uz poznanstvo sa španjolskim virtuozom Pablom de Sarasateom. Dvojica glazbenika upoznala su se kad je Sarasteu bilo 15 godina, a Saint-Saënsu 24, na samom početku njihovih dugih i produktivnih karijera. „Svjež i mlad poput proljeća“, sjeo se Saint-Saëns njihova prvog susreta. „Sjena brčića bila je jedva vidljiva na njegovoj gornjoj usni, a već je bio slavni virtuoz. Kao da je to najobičnija stvar na svijetu, prišao mi je i jednostavno pitao bih li skladao koncert za njega.“ Prvo djelo koje je Saint-Saëns posvetio Sarasateu bio je *Prvi koncert za violinu i orkestar* (1859.). Poslije mu je posvetio i *Treći*, a između njih *Introdukciju i Rondo capriccioso*. U doba nastanka *Introdukcije i Ronda capriccioso* Sarasateu je bilo 19 godina i njegove majstorske izvedbe pridonijele su golemoj popularnosti skladbe.

George Bizet i Claude Debussy napisali su aranžmane – Bizet za violinu i glasovir, a Debussy za glasovir četveroručno. Zbog tehničke složenosti, *Introdukcija i Rondo capriccioso* i danas se smatra pravim ispitom sviračkog umijeća. Kratka introdukcija s oznakom tempa *Andante malinconico* svojevrsno je glazbeno pitanje koje maštovito pripravlja virtuozno satkani odgovor u obliku rondo. Taj se rondo temelji na dvije teme – prva je dojmlija zbog svojega plesnog pokreta i španjolskog prizvuka, a druga je neobična po vješto osmišljenom ritamskom tijeku – njezin 2/4 puls orkestar prati u 6/8 mjeri. Briljantna koda osmišljena je kao završna potvrda sviračkog virtuoiziteta.

Organizator i nakladnik: Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog, Zagreb, Trg Stjepana Radića 4
 Za nakladnika: Dražen Sirišćević, ravnatelj
 Producentica: Martina Vukšić
 Urednica: Jelena Vuković
 Autorica teksta: Gordana Krpan
 Lektorica: Rosanda Tometić
 Oblikovanje i grafička priprema: Daniel Ilie
 Tisak: Stega tisak d.o.o., Zagreb
 Naklada: 520 primjeraka
 Cijena: 20 kuna
 www.lisinski.hr

LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!
18/19

Subota, 4. 5. 2019.

BELGIJSKI NACIONALNI ORKESTAR

HUGH WOLFF, dirigent

IVAN KRPAN, glasovir

Hector Berlioz: Uvertira op. 21, *Gusar*

R. Schumann: Koncert za glasovir i orkestar u a-molu, op. 54

C. Franck: Simfonija u d-molu

Belgijski nacionalni orkestar, uz Filharmonijski orkestar iz Liègea, najveći je i najvažniji simfonijski orkestar u Belgiji! Na mjestu šefa-dirigenta izmjenjivali su se renomirani dirigenti: André Cluytens, Michael Gielen, Mikko Franck, Walter Weller te Andrej Borejko, kojega je u sezoni 2017./2018. naslijedio **Hugh Wolff**. U bogatoj povijesti orkestra suvremena je glazba uvijek zauzimala posebno mjesto, ali i standardni repertoar, poput simfonija Beethovena, Brahmsa, Brucknera i Mahlera. Već dugi niz godina Orkestar prati soliste na glasovitom Natjecanju kraljice Elizabete u Bruxellesu, i rado surađuje s vrsnim mladim glazbenicima. Posljednji u nizu glazbenih zvijezda u usponu – zahvaljujući poticaju i svesrdnoj preporuci Dvorane *Lisinski* – mladi je, vrhunski hrvatski pijanist **Ivan Krpan**. Krpan se kao dvadesetogodišnjak, 2017. godine, osvojenoim prvim mjestom na Međunarodnom pijanističkom natjecanju *Ferruccio Busoni* u Bolzanu, upisao u povijest hrvatskoga pijanizma! S Belgijskim nacionalnim orkestrom izvest će Schumannov *Koncert za glasovir i orkestar u a-molu*, op. 54.

Mužek & Trio

Sve, samo ne opera!

Nedjelja, 26. svibnja 2019.

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ INVALUABLE EXPERIENCE

*The Girl from Ipanema / Parlami d'amore Mariù / Smile
Sanjam te / Chittara Romana / Torna a Surriento
Tears in Heaven / Dicitencello vuie / Anema e core
El día que me quieras / Mattinata / La Danza
Fragile / Core 'ngrato / Por una Cabeza*

 otpbanka

AUTOWILL
Vaš OPEL partner

ZAGREB
moj grad

KONCERTNA DVORANA CONCERT HALL

LISINSKI

NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ | INVALUABLE EXPERIENCE